

İBRAHİM TENEKECİ ŞİİRİNDE DÜNYAYI GÖRMEDEN ÖLMEK

Mehmet YILMAZ

1997’de yayımlanan ilk şiir kitabından bu yana İbrahim Tenekeci, Türk şiirinde kendine ait bir kanal oluşturmayı başardı. Özgün üslubu, bunun başlıca mimarı olsa gerek. Garip şiirinin günlük konuşma diline yaslanan tarzını farklı imgeler, çağrışımlar ve zengin bir hayal dünyasıyla sunan şair, Garip’in iddia ettiği fakat bir türlü yakalayamadığı “edayı” 2000’lerde yakaladı diyebiliriz. Bununla birlikte, bugün onun bu özgün edasının etrafında toplanan birçok şair var. Bu şairlerin, günümüz insanının bireysel ve sosyal sorunlarına ayna tutan yaklaşımları, Türk şiirinde kalıcı izler bırakacaktır. Bu çalışmada İbrahim Tenekeci’nin son şiir kitabı *Görmeden Ölmek*, ilk şiir kitabı *Üç Köpük*’ten yola çıkılarak değerlendirmeye çalışılacaktır. İbrahim Tenekeci şiirinin son kitabındaki temel meseleleri anlamak için bütün eserlerine kuşbakışı bir gezinti amaçlanmıştır.

Uyumsuz’un Dünyayla İlişkisi

Şairin dünyayla sorunlu olması kadar doğal bir şey düşünülemez. Önemli olan varlık bilgisiyle yaşanan sorunların bizi hangi neticelere ulaştırdığıdır. İbrahim Tenekeci’nin şiirinde bireyin dünyayla uyumsuzluğunu belli başlı özellikleriyle görmek mümkün. Varoluşla, dünyanın hâlleriyle iyiden iyiye sorunlu bir şairle karşı karşıyayız. İlk şiirlerinden itibaren dünyayı sevmediğini oldukça sıradan fakat sıradanlığın içindeki farklılığı yakalamış ifadelerle dile getiren şairin, bu yönüyle çok ciddi bir modernizm eleştirisi yaptığı da göz önünde bulundurulmalıdır çünkü Tenekeci’nin şikâyet ettiği dünya, modern dünyadır. Modern kelimesini kullandığımız anda kentin içinden konuşuyoruz demektir. “*Bu ele avuca sığmaz modernite, büyük kentin manzaralarında değil midir? Sanatçı, uygar dünyanın büyük kentlerinde görülen dışsal yaşam tezahürleriyle ilgilenmeli, yaşayan varlıkların hem tavır-*

larını ve duruşlarını hem de mekândaki aydınlık patlamalarını ifade etmelidir.” (Frisby 2013: 13)

Tenekeci, büyük şehirlerin dışı ait hayat alanlarıyla karşılaştıktan sonra kendi içine kapanarak serzenişini dile getirir. O, kentın ışıkları içinde hiçbir şey görmemeyi ve rengârenk eşyalar arasında hiçbir şeye sahip olmamayı arzulayan dervişane bir insan edasıyla yaşamının peşindedir. Dünya ahvalinden şikâyet, hayattan memnun olmayanın dillendireceği bir şey iken Tenekeci'nin şiirinde bu hâl, farklı boyutlarıyla derinlemesine okuru kuşatır. Öncelikle onun dünyayı sevmemesinde “masiva” anlayışı hissedilmektedir. Tasavvuf düşüncesinin dünyayı değersizleştiren, önemsemeyen görüşü bakışlarına takılır. Masiva, kalbin arınma anahtarıdır ve ancak dünyaya kapıları kapatınca açılır. Modern hayatın meydana getirdiği karmaşık ilişkilerin sınırlarını aşarak kendini ötelere adanmış bir kişinin kalbinden geçenleri okuruz âdetâ. İlk şiir kitabı *Üç Peltek*'te yer alan “Yarın Güzeldir” şiiri bu hissın ilk işaretlerini verir. Bu şiirde şair, “yarın”la ölümden sonraki hayatı söyler sanki. Ölüme yaklaşırken dünyaya bir kere bile bakmamanın saadetiyle yürür:

“Dinle, ruhumun yatışmasını bekleyemem
Gitmeliyim ve giderken
Bakmamalıyım gözlerine dünya denen fakirin,
Su içtiğim ellerden
Bana bir pişmanlık gelmesini istemem.” (Tenekeci, 2014: 22)

Son kitabı *Görmeden Ölmek*'te de bu anlayışın hayata karşı geliştirilen bir tavır olarak devam ettiği görülür:

“Soğumuş sofraya hiç oturmadan
Uyursun, uyanırsın, bir dünya bitmiş
İnsanı insafsız binalar arasında
Hayata bakıp da hayal ettiğin
O uzak dağların serin sevinci,
Kimsesiz bir özen gibi aklında” (2016: 35)

Tenekeci, hayatı yaşamayı öğrenememiş veya öğrenmek istemeyen bir çocuğun acemiliğini şiirinin serüveni içinde geliştirerek devam ettirmiştir. Burada olmak istemeyen insanın huzursuzluğu bütün davranışlarına sineceği gibi eşyaya ve tabiata bakışına da yayılacaktır. İkinci kitabında; bu durumun şair benliğinde oluşturduğu şok etkilerini, travmaları dillendirmeyi mırıldanırcasına sürdürür. Her an hayret makamındadır. Yeni doğmuş bir

çocuğun, şaşkın bakışları ve dünyaya tutunamamanın verdiği ağır kasvet üzerimize siner. *Peltek Vaiz*'de, *Üç Köpük*'ün geneline yayılan tema; ayakları yere sağlam basan imgelerle okurun zihninde yeni sahneler ve görüntüler yaratır. Kitabın ilk şiiri "Yanık Jandarma" ömür boyu askerliğe mahkûm kalmış bir insanın kendi içine kapanması mıdır? Yoksa Tenekeci, kendini ömür boyu cezaya çarptırılmış bir kürek mahkûmu gibi mi görmektedir. Hayatla uyumsuzluğun yarattığı dehşet ilk mısradan itibaren bizi dondurur:

*"Şimdi ben öksüz bir kitabeyim bir mezarın başında
Bana yalan söylendi vahşi atlar yok burada
Ve gelişi güzeldi neşenin, gidişini görmedim
Kasvet mi, orası benim bahçem, o çitleri ben çektim
Çünkü yağmur korkutur bir dağı ancak
Yaşamak mı, yazık ki ben bilemedim."* (Tenekeci: 2011: 11)

Hayatın genelini kuşatan sıkıntıyı bir bahçe gibi algılayan zihin, bireyle toplum arasına duvar ördüğünü itiraf etmektedir. Ardından muazzam bir itiraf gelir: *"Evet, yaşamayı bilmedim, öğrenmek de istemiyorum."* Tenekeci için sokak ya *"cüzamlı"*dır ya da *"cüsseli bir kabadayı"*. (2011: 12) Bu sebeple üşüyen yerlerini örtmek için hep eve sığınır. Bu sığınma Necatigil tarzında bir sığınma değildir elbet. Şairin evi, her şeyden önce kendi kalbidir.

Modernizm, bir ideoloji olarak Sanayi Devrimi sonrası oluşan devasa kentlerde yaşam alanı bulmuştur. Kalabalıkların yığın hâline dönüştüğü ve birbirini tanımadan dokunup geçen insanların yorgun bakışları yalnızlığı derinleştirir. Bireycilik modern hayat için kazanım mıdır yoksa insani değer açısından büyük bir kayıp mı, hâlâ tartışılır. Modernizme eleştirel bir gözle bakan düşünürlerin tespiti, insanı köksüz bir parçaya dönüştüren hayatın bireyin ruhunda açtığı yaraları tasvirinden öteye geçmez. Charles Taylor'ın fikirleri, modern şiirimizdeki bireyin bunalımlı haykırışlarını anlamamıza yardımcı olacak niteliktedir:

"İnsanlar eskiden kendilerini büyük bir düzenin parçası hissederlerdi. Bu bazı durumlarda kozmik bir düzen, insanların melekler, öte-dünyasal yaratıklar ve diğer dünyasal varlıklar arasında yerini aldığı 'büyük varoluş zinciriydi.' Evrendeki bu hiyerarşik düzen toplumun hiyerarşisine yansdı." (2011: 10)

Birbirinin devamı niteliğindeki büyük varoluş zincirinin kopması, bireyin bütüne ait zihinsel algısının da parçalanması anlamına gelecektir. İlerlemecilik, gelişim, hayatın kolaylaşması ve özgürlük adına sunulan kent hayatı; makinelerin, bireyi yönlendirdiği ve yaşama alanını belirlediği sosyolojik

bir zemin yaratır. Özellikle özgürlük vaadi modernizmin temel söylemini oluşturur. İnsanı bireye dönüştüren özgürlük, kişinin “canının istediği gibi yaşadığı kuralsız bir saha” meydana getirince geleneğin ve bütüne ait bütün değerlerin yok sayıldığı kuralsız yaşama ilkesi oluşturulmuştur. Bu durum bireye özgürlük elbisesi altında ciddi bir huzursuzluk aşılabilir çünkü kendini ve dünyaya karşı duruşunu belirleyeceği değerler manzumesini yitirmiştir insan.

İbrahim Tenekeci'nin şahsi huzursuzluğu ve hayatı mevcut şartları içinde kabullenmede büyük sorunlar yaşaması, şairin sahip olduğu farkındalık düzeyine bağlı olarak bu değersizliğin yarattığı boşluğa “acı bir itiraz” şeklinde düşünülebilir. Zira şairin gördükleri, sahip olduğu saf bilinci rahatsız etmektedir. Tenekeci, bu rahatsızlığını gidermek için romantiklerin yaptığı gibi tabiata, tabiatın saf güzelliğine sığınmakla kalmaz; aynı zamanda doğrudan ötelere sızmayı dener:

*“Dağların durduğu böyle anlarda
Yalar yarasını içte bir geyik
Her yerden görülen bir şeyken dünya
Sağa çekip ağaçları seyrettik”* (2012: 58)

Çevremizde algıladığımız şeyler, sadece kâra dönüştürülecek ham madde niteliğinde zenginlikler veya dönüştürülmüş araçlardır. Kent hayatının güzelliğini belirleyen temel unsur da budur aslında. Bu durum tabiatın değerini gözden düşürecektir çünkü artık kimsenin umurunda değildir. Tabiata ait unsurlar ancak maddi kazanç sağlama noktasında kıymetli olabilir. İnsana ait bütün değerlerin böyle görülmesi gibi. Şairde açılan yara bu noktada derindir. “Yalar yarasını içte bir geyik” mısrası, yaranın geyiğe ait olması noktasında önemlidir. Geyik, tabiata ait bir unsurdur. Onun el değmemişliğini temsil eder. Şairin dünya ahvalinden şikâyeti, aynı zamanda modern kentin yeni insan modellerinden ve yaşama alanından da şikâyetidir:

*“Kim salıyor caddeye bu kadar arabayı
Bak yüksele yüksele şehri yutacak asfalt”* (2011: 23)

Yabancı'nın Kıyılarında Bir Derviş

Güzellik Uykusu'nda uyumsuz bireyin yaşadığı duygu tam anlamıyla “yabancılaşma”ya dönüşmüştür. Burada atık bir mutasavvıfın marifet bilgisiyle hayata bakışının huzuru koklatan aldırışsızlığının ötesine geçmek gerekir çünkü Batı düşüncesinin hayatı anlamlandıramadığı için kendi varlığına da bir anlam yükleyemeyen absürt kahramanı ile karşılaşırız. *Güzellik Uy-*

kusu'ndaki yabancılaşmayla kastettiğimiz, varoluşçu yabancılaşmadır yani bireyin, kendi dışındaki unsurlarla ilişki ve iletişimini koparması neticesinde oluşan içe kapanma hâli. Frankfurt Okulu teorisyenlerinin yabancılaşma kavramına yaklaşımıyla varoluşçu filozofların yaklaşımı birbirine çok benzer. Özgürleşme adına kimliğini ve benliğini oluşturan bütün köklerden koparılan birey, bir süre sonra kendi olma adına büyük bir boşlukla karşılaşır. Böylece “*bireylerin kendi doğalarından, bilinçlerinden veya benliklerinden uzaklaşmalarıyla kişinin bireysel bütünlüğünü ve bağımsızlığını yitirdiği*”, toplumla ve etrafındaki nesnelere uyumsuz modern birey ortaya çıkar (Cevizci 2012: 451). Dış dünyaya ve topluma karşı duyulan ilgisizlik, endişe ile birlikte, bireyi eşya ile bir türlü ilişki kuramadığı absürt duruma sokar. Sosyal hayatı meydana getiren normlardan uzaklaşan birey, bir tepki olarak kendi dışındaki şeylerle ilişkisini kesince “anlamsızlığa” düşecektir. Anlam arayışı, öncelikle bireyin kendine anlam yükleme gayretiyle başlar. Tenekeci'nin yaşamayı bil(e)mediğini şiirlerinde uzun uzun dile getirişi, bilinçli bir varlık olarak kendine bir anlam aradığının en önemli göstergesidir. Bu anlam arayışı, sosyal hayatla ve eşyayla karşılaşan bilincin kendine dünyada bir yer bulması ile neticelenmezse anlamsızlık kaçınılmazdır. Ancak Tenekeci'nin anlam arayışı, tasavvufun ön gördüğü bir iç benlik arınması -nefis muhasebesi- ile birlikte düşünürsek Müslümanca bir duruşla nihayete ermesi umut edilir Çünkü o, dünya uyumsuzluğunu hep dünyanın ötesinde yer alan hakikati görme endişesiyle birlikte inşa eder:

*“Kör bir şahidim ancak, çünkü dünya gözüyle
Neyi görebilir ki insan”* (2011: 10)

İlk baskısı 2000'de yapılan *Güzellik Uykusu*'nda dahi şair, dünya gözüyle bir şey görülemeyeceğini söyler. İnsan hakiki benliğini inşa etmez, özünü yakalama adına bir dönüş içinde olmazsa “görmeden ölecek”tir. Görmeden ölmek, bu doğrultuda iki anlamıyla düşünülmelidir: Modern hayatın şaşalı ilişkileri ve hedonist zevkleri içinde olmak istemediği için dünyanın her türlü gösterişini görmek istemeyen teslim olmuş birey ve dünyanın sadece maddi yüzüne baktığı için maddiyatın, kapitalist ihtirasların, kısaca maddenin ötesini görmeden ölecek olan kör birey... Şair dünyanın maddi yönüne kör olduğunu “*kör bir şahidim ancak*” ifadesiyle dile getirirken ötelere peşinde olduğunu da açıklamış oluyor. Dünyadan çekip gitme isteğinin bu denli şiddetli olması da aslında şairin maddeye gözünü kapatması ile ilgili:

*“Bana sırtını dön, bir mektup yazacağım
Bu dünyada ne var, kelamdan daha derin*

*Belki mezarlık biraz, hem çağırıyor mu bizi
Burası daha serin, burası daha serin” (2011: 20)*

Dünya hayatına bir anlam bulma gayreti, Tenekeci’de dünyadan sıyrılmakla neticeleniyor. Ulaşılan anlam ise dünyanın yaşanılacak bir yer olmadığıdır. Bütün ilişkileri içinde bireyin benliğinde yıkıcı bir etki yapan bu sonuç, hayattan el etek çekme isteği ile yeniden hayat bulur. Bu sebeple ölüm, “güzellik uykusu”dur. Huzurun, rahata ermenin, yeniden dirilmenin sonsuz mekânıdır:

*“Bize dönecek oysa o güzel ölüm
Yatacağız beraber güzellik uykusuna
Her gün bahar olacak ve onun temizliği
Yeni yıkanmış tül perde ne ki
Benzetecek bizi dağların doruğuna” (2011: 29)*

Varoluşçular içinde Kierkegart’ın anlamsızlığı Tanrı’ya yönelmek suretiyle aşması, insan benliği için bir sıçramanın en önemli aşamasını oluşturur. Bireyi kendi benliğine dahi yabancılaştıran boşluk hissi, Tanrı’da kendimizi bulmakla neticelenmezse umutsuzluk baş gösterecektir. Tasavvufta murakabe, iç gözlemlere dayalı nefis terbiyesi, dünyaya ait bir şeyi olmayan insanın kendi özüne dönerek “iç huzuru” yakalaması bu yüzden önemlidir. Sartre ve Camus gibi ateist varoluşçuların, umutsuzluğu aşmak için insan iradesini öne çıkarmaları ise boş bir teselliden öteye geçmemektedir. Hayatını anlamlandıramayan insanın iradesi ne kadar güçlü olursa olsun bir şey ifade etmeyecektir.

Güzellik Uykusu’nda Tenekeci, yabancılaşma hissini kendi öznel yaşantısındaki tecrübelerini bizimle paylaşır âdeta. Özellikle “Uluorta” şiiri bu çerçevede bir zirve eser olarak okunabilir. Buraya kadar söylenenleri “Uluorta” şiiri için söylenmiş bir mukaddime olarak düşünebiliriz çünkü Tenekeci bu şiirinde; çetin bir mücadeleyle gerçekleştirdiği iç çatışmanın sonuçlarını, elinde kalanları bizimle paylaşır. Belli bir terbiyeden geçerek işlenmiş mısralarda özgün imgelerle tasvir edilen hâl, önce uyumsuzluğun boyutlarını gözler önüne serer:

*“Düşen bir yaprağa bağladım hayatımı
Olsun artık diyorum ne olacaksa
Paralı asker miyim, neyim ben
Ekleyip duruyorum sabahları akşama
Ve kendimi arıyorum meşgul çalıyor*

Gerçi söylenmez böyle şeyler uluorta” (2011: 61)

Bir hakikati açıklamanın rahatsızlığı mıdır bu? Böyle şeylerin uluorta söylenmesi, çoğunluğun farkında olmadığı bazı şeyleri gün yüzüne çıkarmanın suçluluğudur sanki. Hemen aklımıza Albert Camus'nün *Sisifos Söyleni*'deki ifadeleri gelir:

“*Dekorların yıkıldığı olur. Yataktan kalkma, tramvay, dört saat çalışma, yemek, uyku ve aynı uyum içinde salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi çoğu kez kolaylıkla izlenir bu yol. Yalnız bir gün 'neden' yükselir ve her şey bu şaşkınlık kokan bıkkınlık içinde başlar.*” (Camus 2007: 24)

Tenekeci'nin bir paralı asker gibi zorunluluk içinde sabahları akşama ekleyip durmaktan duyduğu bıkkınlık uyumsuz için sadece bir başlangıçtır. Farkındalığın ağır ızdırabı günlük hayatı zehirler. Artık istesenez de sıradan bir birey olamazsınız çünkü alışkanlığı kırmış, dairenin dışına çıkmışsınızdır.

Şairin sabahları akşama bağlamaktan rahatsızlık ve bıkkınlık duyması, İslami ilkeler doğrultusunda nasıl değerlendirilmelidir? Bize verilen hayat, verilmiştir. Müslüman'ın itiraz hakkı olmadığı gibi bu hayatı iyileştirme, güzelleştirme sorumluluğu vardır. “*Olsun artık diyorum ne olacaksa*” ifadesi ise bir tedirginliğin tasviridir. İdamla yargılanan bir insanın hükmünü beklemesi gibi veya bu hükmü beklerken duyduğu telaş ve sıkıntı gibi düşünülebilir. İnsanın yaşadığı hayatı “*olsun artık ne olacaksa*” tedirginliği içinde geçirmesi gerçekten korkunç bir iç çatışma doğuracaktır. Günlerin art arda akışı, aslında neticesini bildiğimiz bir sona doğru, sanki o son hiç gelmeyecekmiş gibi yaşayarak ilerlememizi şair bir türlü kabullenemez. Yabancılaşmanın sadece sosyal hayata ve dış dünyaya karşı yaşanmadığı, iletişimsizliğin yarattığı kuyuda kişinin kendi benliğine de yabancılaştığı “*kendimi arıyorum, meşgul çalıyor*” mısrasında özgün ifadesini bulur. İnsanın kim olduğunu sorgularken arayışta kaybolması kadar zor bir durum yoktur. Aramakta kaybolmak, kaybolmakta kaybolmak... Derinleşerek gider bu durum.

Tenekeci arayışında çözüme yaklaşır aslında:

“*Aşk diyor, başka bir şey demiyor kalbim*”

Elbette aşk... Varlığı ve insanı sevmek aşk ile mümkün. İnsanın kendini ve yaratılanı sevmesi için Hakk'ı aşk ile bulması gerekir. Buna rağmen dünyayla geliştirdiği uyumsuz ilişki sürmektedir:

“*Ayağımı kaldırıyor dünya, konuşurken benimle
Budanan oğullar gibiyim, sessiz ve narin*” (2011: 61)

Ölümün Asude Uykusu

İlk baskısı 2004'te yapılan *Giderken Söylenmiştir*'te, Tenekecinin varlığına karşı duruşunda herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Ölüme gitme hâlini somutlaştıran şair, arzuladığı güzellik uykusuna kavuşmanın eşliğindedir sanki ama biraz daha sabretmesi gerekecektir. Dünyadan “giderken söyledikleri” sabır teması çerçevesinde hayat bulur. Dünyada olmanın insan bilincindeki rahatsız etkileri, *Güzellik Uykusu*'ndaki gibi devam eder. Biryandan dünyalık bir şeyi olmadığına sevinen şair; -bu aynı zamanda dünya ile bir işi olmadığı anlamına gelir- diğer yandan ekonomik zorluklardan, geçim kaygısından doğan sıkıntılardan şikâyetini dile getirir. Hayata anlam arayışı içinde kendini bir taş gibi hissetme ise capcanlıdır:

“Böyle diyorum. Geçmiş gelecek şu bu
Bir taş nasıl zaman geçirir, öyleyim
Beni göresin diye yaşıyorum ey ölüm
Sabır, diyen kim.” (2015: 25)

Hayata karşı sürekli hayretler içinde olmasını şair; bir bağış, lütuf olarak değerlendirir. Şairi diğer insanlardan farklı kılan varlığına karşı duyduğu bu şaşkınlıktır.

“Seviyorum dünyayı yüzer metre arayla
Bir şaşkınlık ki bağışladılar bana.” (2015: 26)

Bu doğrultuda insan, dünya hayatının “Ağır Misafir”i değildir. 2008 TYB En İyi Şiir Ödülü'nü alan *Ağır Misafir*; ironi düzeyi yüksek, dünya ve içindekilerle alay eden ve dudağının kenarıyla gülen bir ötelinin notlarından oluşur. “Birey, dünyayı her an kalkıp gidecek olan bir misafir gibi görmeliyken dünyaya neden bu kadar önem verir?” sorusunun cevabını şair bir türlü bulamaz. Küskün, kırgın ve duyarlı bir kalbin içli sesiyle konuşur:

“Burayı sevmiyorum, bahsetmişimdir
Un ufak olmak iyidir olmamaktan
Hiç böyle demedim, rabbim de bilir
Bu bozuk güzellik, kalbimi yoran” (2011: 10)

Hakiki güzelliğin düzenini bozan dünya sevgisi insanların benliğini esir alırken her şeyin menfaat ve çıkar ilişkisine dönüştüğü kent hayatı kalbin sağlığını kirleten bir mahiyet kazanır. Bu yüzden Tenekeci, *Ağır Misafir*'de diğer eserlerine göre daha yoğun bir istekle tabiata sığınır. Tabiatın el değmemiş saf güzelliği ona, insanın özünde bulunan bozulmamış güzelliği ha-

tırlatır. “Kır Koşusu”, “Su Seviyesi”, “Şehirden Gelen” gibi şiirleri bu doğrultuda okumak gerekir. Şair dünyada şahit olduklarına şaşırılmaya devam eder:

*“Bir şaşkınlığım ben, âdemden kalma
Demiştin ama:
Ateş olsa ısıtamaz kendini
Dünya...”* (2011: 22)

Hiç “Kimsenin Kalbi”, onunki kadar dünyadan soğumamış gibi, ağdını yakmaya devam eder şair. 2012’de yayımlanan *Kimsenin Kalbi*; kapalı anlama yaslanan, söylemek istediklerini biraz daha ustalıklarla gizleyen şiirlerle okuru karşılar. Ancak Tenekeci’nin aynı içeriği işlemeye devam ettiğini söylemek gerekir:

*“Boşuna dememişler demek ki
Daima büyüktür düşmanın yaşı
Ters ayakta yakalandım ona ben
Bildim, bilemedim, dünyayı...”* (2012: 64)

Dünya bir düşmansa eğer, onu “Görmeden Ölmek” elbette en iyisi; ancak içinde yaşadığımız mekân boşluğu ile bizi kuşatırken, zihnimizi ötele-re açarak burada yokmuşuz gibi davranmamız mümkün müdür, bilemem. Tenekeci’nin temel sorunu olan dünyayla uyumsuzluğunu, son kitabı *Görmeden Ölmek*’te de bütün canlılığı ile sürdüğünü söyleyebiliriz. Kitabın giriş şiiri “Bir Çocuğun Sevinişi”; kalbi teskin bulmuş, acılı bir insanın varlığın anlamına ve değerine ulaşmış, gönlü engin deniz bir dervişin selamı niteliğinde bir mısrasıyla okura sesleniyor:

“Adımın anlamı seni sevmektir” (2016: 13)

Gerisi boş... İnsanın varlık bilgisi, Hakk’ı sevmekte gizlidir. İnsana anlam katacak olan şey budur.

Şiir, sanatçı için son kaledir. Tenekeci, kendisi için gerçekten çok sıkıcı olan gerçekliği bozarak biraz nefes almaya çalışır âdeta. Boğulma anında takılıp kalmış bir insanın artık ölmek isterken bir türlü ölememesi ve bu durumdan duyduğu ızdırıp ne acıdır! İşte bu hâlde iken bile bizi ayakta tutan şiirdir:

*“Bazen diyorum hayatta olsam
Rabbim, biraz daha bağışla beni
Herkesin korktuğu bir adamken yaşamak
Kendimden ayırmadım, ey şiir, seni.”* (2016: 19)

Dünyayı görmeme isteği yine belirgindir. Şair, yaşama katlanmak için teselli arar ve bu teselliği sadece şiirde bulur. Günlük hayatın gerçekliği, en basit anlamıyla alışkanlıklar üzerine ilerler. Her gün tekrarlanan davranışların sıkıcılığı, sanatın temelinde yer alan sıra dışına çıkmayı ister istemez tetikleyecektir. Sanat yaşantısı bireyin iç dünyasında dış gerçeklikten koparak geliştirebileceği bir alanda cereyan eder. Sanatçı, estetik hayatını ancak dış gerçekliğin dışında kendi çabasıyla oluşturduğu bir iç dünyanın duvarları arasında var edebilir. *Görmeden Ölmek*'te, sanatçının günlük hayatın alışkanlıklarından uzaklaşarak yakaladığı mısralarla sık sık karşılaşırız:

“*Sesimi özlemişim, konuştum biraz
Yetimsen kardeşimsin, değilsen değil.
Karşıya geçmek istersen benden
Yalnızken kaldığım bir yerdir şiir*

*Gözleri görmeyen birinin, baba
Gezmeye gitmesi diyorum, dünya.
Hep böyle durgundur sesimin yüzü
Çıkmadı diyedir gülmek karşıma.”* (2016: 20)

Tenekeci şiirinin bir diğer temel dinamiği; günlük hayatla sanat yaşantısının zıtlığından doğan sıkışmış ruh hâlinde, o dayanılmaz kaçış duygusundadır. Bu durum elbette her sanatkârda az çok vardır. Bizim için burada önemli olan Tenekeci'nin neredeyse bütün şiir kitaplarında bu zıtlığın kendi üzerindeki çatışmalarını dile getirmesinden oluşan özgün söylemidir.

Kaynaklar

- CAMUS, Albert (2007), *Sisifos Söyleni*, Can Yayınları, İstanbul.
- CEVİZCI, Ahmet (2012), *Felsefe Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul.
- FRISBY, David (2013), “Georg Simmel-Modernitenin İlk Sosyoloğu”, *Modern Kültürde Çatışma*, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 9-55.
- TAYLOR, Charles (2011), *Modernliğin Sıkıntıları*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- TENEKECI, İbrahim (2011), *Ağır Misafir*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2011), *Güzellik Uykusu*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2011), *Peltek Vaiz*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2012), *Kimsenin Kalbi*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2014), *Üç Köpük*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2015), *Giderken Söylenmiştir*, Profil Yayınları, İstanbul.
- _____ (2016), *Görmeden Ölmek*, Profil Yayınları, İstanbul.